

Kluczowe i potencjalne motory rozwoju obszaru metropolitalnego

Zespół autorski: Tomasz Brodzicki, Jakub Kwiatkowski

Diagnoza

- OM Trójmiasta jest najważniejszym ośrodkiem metropolitalnym położonym w pn. Polsce i jednocześnie w pd. części basenu Morza Bałtyckiego o regionalnej sile oddziaływania
- GOM jest ośrodkiem policentrycznym oparty przede wszystkim o potencjał gospodarczy Gdańska i Gdyni (oraz Sopotu - Trójmiasto) oraz mniejszych ośrodków wzrostu położonych w jego bezpośrednim otoczeniu (Tczew, Pruszcz Gdański, Kartuzy, Rumia, Reda, Wejherowo, Puck, Lębork)
- OM w konsekwencji zmian w otoczeniu zewnętrznym oraz inwestycji w infrastrukturę staje się rosnącym multimodalnym węzłem transportowo-logistycznym opartym przede wszystkim o porty morskie Gdańska i Gdyni oraz port lotniczy Gdańsk-Rębiechowo
- Głównymi przewagami konkurencyjnymi są nadmorska lokalizacja i wysoka atrakcyjność osadnicza
- Struktura gospodarki OM ma charakter postindustrialny w wyraźną dominacją sektora usług rynkowych nad sektorem przemysłu; udział przemysłu przetwórczego w zatrudnieniu jest wyższy w obszarze uzupełniającym a zwłaszcza w powiatach kartuskim, lęborskim, gdańskim, tczewskim, wejherowskim; najniższy w nowodworskim, Sopocie i Gdańsku
- Zasadniczą zmianą długookresową w gospodarce OM jest spadek znaczenia przemysłu stoczniewego, wzrost znaczenia przemysłu w obszarze uzupełniającym oraz ogólny wzrost znaczenia sektora usług rynkowych
- W układzie sektorowym OM wyróżniają przede wszystkim sektory: stoczniewy (LQ 15,0), przetwarzanie i konserwowanie ryb i produktów rybołówstwa (LQ 7,0), przeładunek, magazynowanie, składowanie i przechowywanie towarów (LQ 4,7) oraz pola campingowe i inne miejsca krótkotrwałego zakwaterowania (LQ 3,1)
- Na tle kraju OM charakteryzuje specjalizacja w przemysłach średnio-niskich technologii, rdzeń OM wyróżnia lokalizacja sektorów wysokiej technologii (specjalizacja w tym zakresie słabnie)
- W ujęciu intensywności wiedzy w sektorze usług OM wyróżnia się w zakresie usług intensywnie wykorzystujących wiedzę (zwłaszcza w zakresie usług rynkowych i finansowych wg klasyfikacji KE)
- OM charakteryzuje na tle kraju wysoki poziom „klasteryzacji” gospodarki w szczególności w rdzeniu i paśmie powiatów bezpośrednio otaczających rdzeń obszaru szczególnie silne klastry występują w sek. stoczniewym, sektorze TSL opartym o porty morskie, jubilerskim, ICT
- Gospodarka OM charakteryzuje się wysoką ekspozycją na szoki makroekonomiczne, przeciętnym poziomem wrażliwości i wysokim poziomem zdolności absorpcyjnej
- Gospodarka OM charakteryzuje się wysoką ekspozycją na sezonowość
- Przyszłościowe sektory rozwoju gospodarki OM: gospodarka morska (wyspecjalizowana produkcja stoczniewa, offshore, produkcja jachtów), porty morskie i centra logistyczne – sektor TSL, sektor ICT (elektronika, internet, sztuczna inteligencja), turystyka (tradycyjna, eventowa, zdrowotna), sektor

usług biznesowych i finansowych (BPO/SSC, KIBS), chemiczny i petrochemiczny, metalowy, biotechnologiczny i farmaceutyczny

Zróżnicowanie w ramach obszaru metropolitalnego

- Potencjał gospodarczy OM w dużym stopniu skupiony jest w rdzeniu OM i w powiatach bezpośrednio otaczających rdzeń OM
- OM charakteryzuje wysoki poziom zróżnicowania
- Potencjał gospodarczy OM rdzenia i obszaru uzupełniającego jest w dużym stopniu komplementarny
- Najwyższy poziom strukturalnego podobieństwa wyróżnia Gdańsk i Gdynię, w stosunku do gospodarki Gdańska największe strukturalne różnice przejawiają pow. pucki i nowodworski
- Najmniej zróżnicowaną strukturę gospodarki ma Sopot, najbardziej pow. pucki
- Powiaty pucki, nowodworski i lęborski charakteryzuje najwyższa ekspozycja na sezonowość, najniższa występuje w Gdańsku i Gdyni
- Na terenie OM widać przesłanki kształtowania się specjalizacji funkcjonalnej – przemysł przetwórczy stopniowo realokuje się do subregionalnych ośrodków wzrostu położonych poza rdzeniem, w rdzeniu rośnie zatrudnienie w szerokiej gamie usług back office związanych z napływem BPO/SSC, KIBS, centrach badawczo-rozwojowych z różnych sektorów

Benchmarking – Obszar metropolitalny na tle innych

- Wrocław, Poznań i Kraków to główne OM dla benchmarkingu w ujęciu krajowym; w ujęciu międzynarodowym to Hamburg, Sztokholm, Kaliningrad, Kopenhaga-Malmö
- Potencjał I. pracujących ok. 597 000 osób jest mniejszy niż OM Krakowa (+5%) i konurbacji śląskiej (+109%), lecz przed OM Poznania i Wrocławia; Poznań, Wrocław i Kraków charakteryzuje wysoki przyrost I. pracujących w ujęciu absolutnym
- Najbliższą strukturalnie OM gospodarkę ma OM Szczecina, zdecydowanie przed OM Krakowa i Poznania; najbardziej różni się gospodarka konurbacji śląskiej
- Gospodarka OM charakteryzuje się stosunkowo niskim poziomem zróżnicowania w porównaniu do gospodarki konurbacji śląskiej lecz na poziomie porównywalnym z OM Poznania i Wrocławia i w wyższym do OM Krakowa
- Regionami metropolitalnymi o najwyższym poziomie ekspozycji na szoki zewnętrzne są woj. mazowieckie z Warszawą, dolnośląskie z OM Wrocławia i pomorskie z OM Trójmiasta. OM te charakteryzuje jednocześnie wysoki poziom zdolności dostosowawczej
- GOM charakteryzuje na tle innych OM najwyższą wrażliwość na sezonowość (wysoki udział zatrudnienia w rolnictwie i przetwórstwie rolnym, budownictwie i turystyce)

Silne strony

- nadmorskie położenie
- wysoka atrakcyjność osiedleńcza - relatywnie wysoki poziom życia
- stosunkowo duży endogeniczny potencjał rynku OM
- prężność demograficzna
- wysoki poziom przedsiębiorczości (aktywności gospodarczej) mieszkańców
- zróżnicowanie strukturalne gospodarki OM
- relatywnie wysoka zdolność do absorpcji szoków zewnętrznych i wewnętrznych, symetrycznych i asymetrycznych – zdolności adaptacyjne
- wyraźnie zarysowany profil specjalizacji

Słabe strony

- peryferyjność, a tym samym ograniczona dostępność transportowa
- brak silnych ośrodków metropolitalnych w najbliższym otoczeniu – ograniczony potencjał sieciowania rozwoju
- relatywnie niski poziom internacjonalizacji gospodarki (poza gospodarką portową)
- wysoki poziom kosztów w tym pracy, energii, koszty życia
- ograniczony potencjał innowacyjny
- ograniczona ilość silnych podmiotów gospodarczych o kapitale krajowym
- wysoki poziom ekspozycji na szoki zewnętrzne i sezonowość
- nadmierne uzależnienie współczesnego modelu rozwoju od środków zewnętrznych
- niski poziom inteligencji strategicznej, niski poziom wysublimowania strategii biznesowych
- niski poziom współpracy w obrębie OM, niski poziom koordynacji działań a w konsekwencji duplikowanie działań przez instytucje OM

Szanse

- wzrost znaczenia regionu Morza Bałtyckiego w tym państw skandynawskich w gospodarce globalnej
- rozwój państw BRIC oraz państw Afryki oraz Ameryki Pd. – intensyfikacja wymiany handlowej drogą morską
- dalsze pogłębienie integracji gospodarczej w ramach UE
- wzrost skali aktywności inwestycji zagranicznych w ujęciu globalnym w tym w grupie państw wysokorozwiniętych
- lokalizacja strategicznych inwestycji krajowych/europejskich na terenie OM np. elektrownia jądrowa w Żarnowcu

Zagrożenia

- destabilizacja Unii Europejskiej (rozpad strefy euro) i w konsekwencji jej potencjalna dezintegracja
- destabilizacja państw sąsiadujących – konflikt zbrojny
- niekorzystne zmiany klimatyczne w tym ekstremalnych zjawisk pogodowych – podnoszenie się poziomu morza, rosnące ryzyko pogodowe
- globalny kryzys finansowy/gospodarczy prowadzący do zmiany obecnego modelu globalizacji i międzynarodowego podziału pracy
- niekorzystne tendencje demograficzne w tym zwłaszcza starzenie się społeczeństwa
- zwiększony odpływ pracowników – nasilone procesy migracyjne
- katastrofa ekologiczna w rejonie Morza Bałtyckiego
- przyspieszona konwergencja płac do poziomu państw Europy Zachodniej – utrata prostej przewagi kosztowej
- dynamiczny rozwój konkurencyjnych OM w Polsce i w basenie Morza Bałtyckiego
- dalsza deindustrializacja Europy

Podstawowe wyzwania dla rozwoju obszaru metropolitalnego

- wyczerpywanie się potencjału rozwoju opartego o proste mechanizmy nadrabiania zaległości rozwojowej (konwergencja) => zmiana modelu rozwojowego na bardziej intensywny;
- przełamanie miękkich barier rozwoju gospodarczego (niski poziom wzajemnego zaufania, ograniczona współpraca, brak koordynacji działań);
- utrata prostych przewag konkurencyjnych, konsekwentne wzmacnianie kluczowych przewag konkurencyjnych OM;
- wzrost jakości kapitału ludzkiego i społecznego;
- wzrost potencjału do absorpcji i tworzenia nowoczesnych technologii;
- dywersyfikacja ryzyk rozwojowych; ucieczka przed nadmierną specjalizacją,
- zahamowanie procesu deindustrializacji;
- narastanie konfliktów między głównymi kierunkami rozwoju (np. rozwój portów, centrów logistycznych, przemysłu, wydobywcie gazu łupkowego a walory środowiskowe, rozwój turystyki)

Rekomendacje dla dalszych prac analitycznych

- Dokładne określenie rzeczywistego zasięgu oddziaływania gospodarczego OM
- Analiza struktury zawodowej, kompetencji kluczowych w układzie gmin i powiatów OM
- Obiektywna analiza postrzegania OM (marki OM) w ujęciu międzynarodowym
- Zintegrowana statystyka terytorialna dla OM – wypracowanie mechanizmów